

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Maximiliani Sandaei E Societate Iesv Doctoris
Theologi Architectura Christiana**

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1653

3. Sententiæ Epulares Festivæ. Mos Græcorum, Latinorum, aliarumque Gentium in Tricliniis inter epulas proferendi sententias festivas & ingeniosas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

Genere altero, quod continet acutas falsasque sententias nonnulla proponit Salomon Proverbiorum xxiii. Ubi appellat illas *Pulchros sermones* : & inter reliqua dat hoc præceptum : *Ne comedas cum homine invido, neque desideres cibos eius : quoniam in similitudinem arioli, & conjectoris estimat, quod ignorat, cibos, quos comederas, evomes : & perdes pulchros sermones tuos.* Sensus præceptionis est: Non esse epulandum cum homine, quem torquet invidia, quod is quamvis stupidus & ignarus, si dicatur quidpiam acutum & ingeniosum, haud secus ac si penetraret singula, de iis desierat, atque instar arioli, multa effutiat inepta & inania. Atque ita fit, ut doctus & prudens eruditos sermones suos, tanquam margaritas ante porcicos projiciat, nullum inde fructum ferens. Terti generis exemplum illustre est in historia Sampsonis, Judicum xiv. Ubi intra septem convivii nuptialis dies, Philisthæis proposuit problema, siue ænigma, vel griphum illum edisserendum, *De comedente exiit cibus & de forti egressa est dulcedo.*

ARTICULUS. III.

SENTENTIÆ EPULARES FESTIVÆ.

Mos Græcorum, Latinorum, aliarumq; Gentium, in Tricliniis inter epulas proferendi sententias festivas & ingeniosas.

NON tantum apud Hæbræos fuit in usu differere in conviviiis, sermonibus elegantibus & obscuris, verum idem mos obtinuit apud Græcos, & Latinos, immò, in omnibus bene institutis Rebus publicis. De Græcis satis constat ex Athenæo, qui volumen integrum scripsit de *Dipnosciphistis*, id est, *Cænis Sapientum*: in

H 3

quo

quo liber decimus penè totus est de convivalibus problematis, quæstiunculis, parabolis, proponendis, declarandis, definiendis. Cur autem id facerent antiquissimi illi Sophi, ita declarat, originem indicando: *In sita à natura omnibus hominibus scientia cupiditas effecit, ut etiam inter epulas aliquid Sapiens aut docerent, aut dicerent libenter, aut didicisse se ostenderent.* Plutarchus quoque scripturus Symposiacalibro primo questione prima variis utitur argumentis, ut persuadeat, inter epulas esse philosophandum, nempe, haud morosè ac tetricè, sed jucundè acuta lepidis miscendo, & urbana academicis. Ut fecisse Socratem memorant. Unde Socratici sermones, quibus convivæ, & se oblectabant, & ingenium acuebant. Clare Plinius junior libro tertio epistola duodecima. *Ad cenam sed jam paciscor: sit expedita, sit parca. Socraticis tamen sermonibus abundet.* Platonis etiam num legitur Dialogus, in quo de amore inter convivas in triclinio disceptatur. Unde convivii Platonici nomen. Eiusdem Philosophi sermones convivales celebrantur. Conqueritur autem serio Macrobius lib. 7. Satur. cap. 1. quod paulatim Philosophia à Tricliniis conviviisque exularit, ex quo factum, ut alumnæ etiam ejus emanerint: Honestas nimirum, & modestia; nec minus cum Sobrietate Pietas. *Quam habuerim, inquit, dixerim minus venerabilem?* Addit: Ita fit, ut ab hujusmodi cætibus relegatus matronarum talium confessus, libertas conviviorum solis concubinis, id est, vitiiis & criminibus addicatur. Eiusdem scriptoris est illud: *Non minus, quam dulcedo vini, hilarant verba convivium.* Et, *Crateri liquoris ad latitiam nati adhibenda non modo Nympharum, sed musarum quoque admistione temperies.*

DE Latinis testis est Quintilianus lib. 1. Inst. & ante illum M. Tullius, tum Tusculanarum quæstionum primo

rum
cuba
&io
Græc
natio
id ma
Sapier
pna,
tum n
idem
apud
vivii.
Meliu
braic
rubic
Pollu
muni
nat &
Græc
sicut
in eâ
Con
conv
hospi
ctos a
inter
pianu
bulas
fert L
us, P
ut qua
non d
tia co

tum libello de senectute, ubi laudat Romanos, quod ac-
 cubationem epularem, quia amicorum & vitæ conjun-
 ctionem habeat Convivium nominarunt melius quam
 Græci, qui hoc idem, tum computationem, tum conce-
 nationem vocant, ut quod in eo genere minimum est,
 id maxime probare videantur. Quare epistola ad Pætum
*Sapientius, inquit, nos quam Græci: illi Symposia aut syndeip-
 na, i. e. computationes, aut concenationes: nos Convivia, quia
 tum maxime simul vivitur.* Quod dicit Cicero de Græcis,
 idem dicere potuisset de Hebræis, si nomen spectes: nam
 apud hos in usu est, *Domus vini*, aut *computationis*, loco con-
 vivii. Sic Ecclesiastæ VII ubi interpret, Latinus legit:
Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum convivii, He-
 braicè est *בֵּית הַשֵּׂכֶרֶת* *beth mischtheb, domum vini*, A-
 rabicus vertit, *computationis*: Græci reddunt *δίκην πότου*
 Pollux nominat *συμπεποτικὸν χώριον, συμπόσιον*, quod com-
 muniter computationem, aliquando tamen denomi-
 nat & significat locum convivii. Itaque à bibendo tam
 Græcum quam Hebræum vocabulum est desumptum:
 sicut ab edendo eodem quidam derivarunt: nempe, quod
 in eâ sacrificantes edere consuescent, ut scribit Servius.
 Constat igitur, Latinos quoque morem habuisse in
 conviviis sermocinatione jucundâ, & ingeniosis dictis
 hospites & recreare & erudire. Eodem fine viros do-
 ctos adhibebant magnates, immò Imperatores. Cum
 inter suos conviuaretur Alexander Imperator, aut Ul-
 pianum, aut doctos homines adhibebat, ut haberet fa-
 bulas litteratas, quibus se recte dici dicebat et pasci, ut re-
 fert Lampridius. Caussas ejus moris habent Macrobi-
 us, Plutarchus, Athenæus, Gellius. Universalis est illa,
 ut quando corpus suis reficitur ac recreatur epulis, animo
 non desint propriæ. Pretareâ, ut vini ac epularum licen-
 tia compeſcatur docendi, discendi que freno, & quid-

piam dignum doctis auribus proferendi cura. Adhuc, ut jucundius instilletur morum doctrina, & quæ sunt e-
jus generis alia: eadem verò tenacius etiam hæreant, quæ
animadvertimus fieri tempore convivii moderati cum
animus est hilarior: & refectio temperanter peracta.
An fortasse idcirco cælestis Magister noster, & in ultima
Cœnâ, ac Sacro illo suo convivio, & post illud longum
habuit ad discipulos suos sermonem, & suavissimam de
caritate dissertationem sententiis pulcherrimis plenissimam.

SED quoniam non est omnium, quamvis Sipientium,
apte disserere inter paropsides & pocula; & non ni-
paucorum eruditione excellentium, confingere ænig-
mata, proponere parabolas, inducere problemata, in-
troducta est apud Christianos postmodum, & quidem
apud Religiosos in cœnobiis, monasteriis, collegiis ubi-
bique; apud Principes maxime Ecclesiasticos, alicubi
denique apud viros doctos gravesque domicilio iun-
ctos, multis in locis, lectio tricliniaria ad mensam, e-
Scripturis divinis, Patribus, historia varia, similibusque
libris. Quam mirificè commendant Sancti Basilus (a)
& Augustinus. (b) fructum inde quem decerpant viri re-
ligiosi non satis de prædicare possunt. Imitentur alii. Sa-
alterius forte exemplo vellent. accipiant. Carolus V
Principem, Regem, Imperatorem, adhibuisse lectio-
nem mensæ, eaque delectatum, & profecisse, referunt
ævi superioris historici.

SED desiderat fortasse quispiam paradigma aliquo
dissertationis convivialis, in quâ more veteri de senten-
tiis istiusmodi fuerit actitatum. Non occurrit sane
commodatius illo, quod est apud Plutarchum in con-
vivio septem Græciæ Sapientum à quibus fuit discipu-
tum de Domo ipsa Sapientiæ, quid magis proprium

(a) Regul. brevi Reg. 130. (b) Epist. 109.

nostro instituto? Sed per Domum intellige, non tam ædificium, constans ex parietibus & tecto imposito, quàm, quæ in illo est. familiam, ejusque constitutionem & Sapietem œconomiam: de qua ita censuerunt Sophi illi sententiis in diversa vergentibus, Et quidem primus Solon dicebat, *Ea mihi optima videtur Domus ubi res est neque iniuste parta; neque in ea conservanda, diffidentia vel insumenda pœnitentia est locus.* Bias. *In quâ Dominus sua sponte talem se gerit, qualem foris propter leges.* Thales. *In quâ plurimum ocii Domino conceditur.* Cleobulus. *In quâ plures sunt, qui diligant, quàm qui metuant Dominum.* Pittacus *In qua neque desiderantur necessaria, neque requiruntur supervacanea.* Chilon. *Maxime oportet Domum urbi, quæ sub Rege est, similem esse.* Adjecit autem. Licurgum, *cuidam, qui populare imperium Sparta instituere ipsum iubebat, respondisse, Prius tu hoc Domui tue facito.*

ARTICVLVS IV.

DOMVS SAPIENTIÆ.

Descriptio à Salomone facta Triclinio accommodatur.

ITA QUE ut ad caput disputationis nostræ recurramus, per Domum Sapientiæ, Sensu Grammaticali, seu secundum litteram, recte intelligitur Triclinium, ad quod Sapiencia sui studiosos, & uel jam, vel postea futuros discipulos invitat, ut in eo, tanquam cum sibi optatissimis, carissimisque hospitibus differat, iisque moralia sua præcepta, acutas argutasque sententias ingeniosa ænigmata, jucundas parabolas. dum mensæ accumbunt, communicet: talibus enim scætet ab illo potissimum lo-